

Rapport

META-ANALYSE STICHTING REPRORECHT

Mei 2018

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2018/77

Datum

Mei 2018

Opdrachtgever

Eerlijk Auteursrecht

Auteur(s)

Henk Foekema

Bestellingen

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
2. Werkwijze	7
De analyse voor Eerlijk Auteursrecht	8
3. De analyse voor Eerlijk Auteursrecht.....	9
3.1 Achtergrond.....	9
3.2 De aantallen kopieën	10
3.3 Facturering versus verbruik	11
4. De analyse voor I&O Research	13
4.1 Achtergrond.....	13
4.2 De aantallen kopieën	13
5. Slotanalyse.....	16
5.1 Overeenkomsten en verschillen onderzoeken Eerlijk Auteursrecht en I&O Research	16
5.2 De resultaten van beide bureaus samengenomen	16

1

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

Stichting Reprorecht is een private onderneming die door het Ministerie van Justitie is aangewezen om vergoedingen te innen voor het analoog kopiëren uit boeken, kranten en tijdschriften. Sinds 2013 heeft Stichting Reprorecht ook digitale rechten gekoppeld aan analoge rechten. Voor de digitale rechten heeft Stichting Reprorecht geen ministeriële aanwijzing en kan zij zich slechts beroepen op vrijwillig gegeven en zeer beperkte mandaten van uitgevers. Stichting Reprorecht verdeelt de geïncasseerde gelden vervolgens onder de uitgevers.

Iedere organisatie in Nederland (met drie medewerkers of meer) krijgt in principe ongevraagd een factuur¹ van Stichting Reprorecht. De auteurswet stelt dat een organisatie alleen aan Stichting Reprorecht hoeft te betalen, als er voor organisatiedoeleinden kopieën van auteursrechtelijk beschermde werken worden gemaakt, waarvoor nog geen toestemming is verleend door, of vergoeding is afgedragen aan de auteursrechthebbenden. Deze redelijke vergoeding is vastgesteld op € 0,045 per pagina. Dat wil zeggen, dat als er voor organisatiedoeleinden daadwerkelijk een kopie wordt gemaakt uit bijvoorbeeld een krant, boek of tijdschrift, dan moet daar per pagina € 0,045 voor worden voldaan aan Stichting Reprorecht, als de kopie binnen de licentievoorwaarden van de Stichting Reprorecht valt en als de organisatie nog geen rechtstreekse afspraken heeft met de auteurs of uitgevers van het originele werk.

Een groot aantal organisaties dat een factuur van Stichting Reprorecht ontving, was benieuwd in welke mate deze factuur realistisch was en hoe het werkelijk zat met het kopieergedrag binnen de organisatie. In de loop der jaren hebben vele van deze organisaties, uit allerlei bedrijfstakken, daarom eigen onderzoek laten verrichten naar hun informatiegebruik en het werkelijk aantal reprorechtplichtige kopieën. Een reprorechtplichtige kopie is een kopie (digitaal of analoog) uit een boek, krant of tijdschrift, waarvoor nog geen toestemming is verkregen en die past binnen de licentievoorwaarden van Stichting Reprorecht.

Eerlijk Auteursrecht en *I&O Research* (dat aangesloten is bij de MOA Research-keurmerkgroep) zijn twee van de organisaties die dit type onderzoek aan organisaties aanbieden en in de loop der jaren samen meer dan honderd onderzoeken hebben uitgevoerd via de zogenaamde 'dagboekmethode'. Bij de dagboekmethode houdt een zorgvuldig getrokken steekproef uit het personeel, in een doorsnee week, alle kopieën bij die men maakte of waar men opdracht voor gaf, op een speciaal daarvoor ingericht formulier. De steekproef bestond uit medewerkers die voor het uitvoeren van hun functie de beschikking kregen over kopieerfaciliteiten en auteursrechtelijk beschermde content (boek, krant of tijdschrift van een uitgever - analoog of digitaal). Omdat bijvoorbeeld buitendiensten en operationele medewerkers vaak verstoken zijn van kopieerfaciliteiten en/of auteursrechtelijk beschermde content, zijn zij veelal buiten de steekproef gelaten. Dit omdat het feitelijk voor deze medewerkers niet door de werkgever gefaciliteerd wordt om een reprorechtplichtige kopie te maken.

Eerlijk Auteursrecht en I&O Research hebben in april 2018 besloten om de uitgevoerde onderzoeken samen te leggen (een meta-analyse) en om te analyseren of er in grote lijnen hetzelfde beeld ontstaat: dat de facturen van Stichting Reprorecht in het algemeen te hoog zijn.

Dit rapport bevat een beschrijving en de uitkomsten van de meta-analyse.

¹ In dit document noemen we het een factuur; technisch betreft het een voorstel.

2

HOOFDSTUK

Werkwijze

2. Werkwijze

Eerlijk Auteursrecht heeft verreweg de meeste van dit soort onderzoeken uitgevoerd: in totaal zijn 116 uitgevoerde onderzoeken van Eerlijk Auteursrecht onder de loep genomen; voor I&O Research gaat het om 12 onderzoeken. Hoewel de werkwijze van Eerlijk Auteursrecht en I&O Research veel op elkaar leken, zijn de onderzoeken niet overal één-op-één vergelijkbaar. Zo heeft Eerlijk Auteursrecht een iets andere (strengere) manier van coderen wanneer een kopie reprorechtelijk is. Ook besteedt Eerlijk Auteursrecht aandacht aan de hoogte van de factuur (wel of niet terecht), terwijl I&O Research zich beperkt tot het aantal en het percentage reprorechtelijke kopieën, zonder op de financiële kant van zaken in te gaan. Een ander belangrijk verschil is dat I&O Research al in 2004 met dit type onderzoeken begonnen is en Eerlijk Auteursrecht in 2015. In de beginjaren hield I&O Research alleen de analoge kopieën bij (van papier naar papier) en pas in een later stadium de digitale kopieën, terwijl Eerlijk Auteursrecht vanaf het begin beide soorten kopieën bijhield (bij Eerlijk Auteursrecht is het aandeel van analoge kopieën – het kopiëren van papier naar papier - ca. 10% van het totaalvolume). We zullen de uitkomsten van beide organisaties daarom in twee verschillende hoofdstukken beschrijven en ze daarna met elkaar in verband brengen.

Alle uitgevoerde onderzoeken zijn in spreadsheets samengevat en vervolgens zijn allerlei berekeningen uitgevoerd, vooral het uitrekenen van gemiddelden. Door het samennemen van al deze onderzoeken ontstaat er een steekproefgrootte die de som is van de individuele onderzoeken en die daardoor zeer groot is. Ook de spreiding over de bedrijfstakken en de grootteklassen is groot. Het overgrote merendeel van de onderzochte organisaties heeft meer dan honderd fte.

3

HOOFDSTUK

De analyse voor Eerlijk Auteursrecht

3. De analyse voor Eerlijk Auteursrecht

3.1 Achtergrond

In totaal zijn er 116 onderzoeken van Eerlijk Auteursrecht in deze analyse opgenomen. Een aantal andere onderzoeken waren nog niet voltooid en zijn buiten beschouwing gelaten. Ook heeft Eerlijk Auteursrecht onderzoeken telefonisch uitgevoerd, maar die vinden we - ondanks dat er vergelijkbare resultaten naar voren kwamen – methodologisch onvoldoende vergelijkbaar en zijn daarom uit de analyse achterwege gelaten. De verdeling van de 116 onderzoeken over bedrijfstakken is als volgt:

Tabel 3.1.1

Verdeling naar bedrijfstak

Bedrijfstak	Aantal	%
Industrie	38	33%
Gezondheidszorg	18	16%
Transport Logistiek	15	13%
Detail/groothandel	14	12%
Sociale werkplaats	9	8%
Zakelijke dienstverlening	8	7%
Bouw	3	3%
Drukkerij	2	2%
Elektrotechniek	2	2%
Horeca	2	2%
Facilitair dienstverlener	2	2%
Ingenieursbureau	2	2%
Verzekeringsmaatschappij	1	1%
	116	100%

De verdeling naar grootteklasse in tabel 3.1.2. laat duidelijk zien dat het overgrote merendeel van de organisaties meer dan honderd fte heeft. De reden hiervan ligt voor de hand: voor organisaties met meer dan honderd fte is het onoverzichtelijker welke werknemer welke informatie precies waarvoor gebruikt en hoe deze wordt verkregen. Ook speelt mee dat de jaarlijkse facturen van Stichting Reprorecht substantieel zijn.

Tabel 3.1.2

Verdeling naar grootteklasse

Grootteklasse	Aantal	%
<100	2	2%
100-200	19	16%
200-300	17	15%
300-400	22	19%
400-500	13	11%
500-750	15	13%
750-1000	12	10%
1000-2500	10	9%
>2500	4	3%
onbekend	2	2%

In totaal zijn er bij de door Eerlijk Auteursrecht onderzochte organisaties 81.000 fte werkzaam. Gezamenlijk zijn 2.930 medewerkers gevraagd een invulformulier gedurende een week bij te houden, 2.477 hebben dit ook daadwerkelijk gedaan: een gemiddelde (gewogen) respons van 85%. Wanneer ieder onderzoek even zwaar zou meetellen, ongewogen dus, is de respons 90%. Dit zijn zeer hoge responscijfers.

3.2 De aantallen kopieën

Per organisatie is het aantal kopieën per jaar herleid door de steekproef voor het werkelijk aantal medewerkers te corrigeren en met het aantal werkbare weken te vermenigvuldigen. Voor de 116 organisaties komen we tot een kopieervolume (papier en digitaal) van 177.500.000, hetgeen een gemiddelde betekent van zo'n 1.500.000 kopieën per organisatie per jaar. Van de totale jaarproductie zijn (slechts) ca. 50.000 kopieën reprorechtelijk (0,03%). De spreiding is laag: als hoogste geval werd 0,96% aangetroffen. De berekende aantallen zijn:

Tabel 3.2.1

Jaarproductie naar reprorechtelijkheid

	Aantallen	%
Jaarproductie kopieën	177.460.261	100,00%
Waarvan reprorechtelijk	48.974	0,03%
Waarvan niet-reprorechtelijk	177.411.287	99,97%

Tabel 3.2.2. toont het onderscheid naar het soort kopie. Hoewel het om zeer kleine fracties van percentages blijft gaan is wel duidelijk dat in geval van kopiëren van papier naar papier nog het vaakst reprorechtelijkheid voorkomt.

Tabel 3.2.2

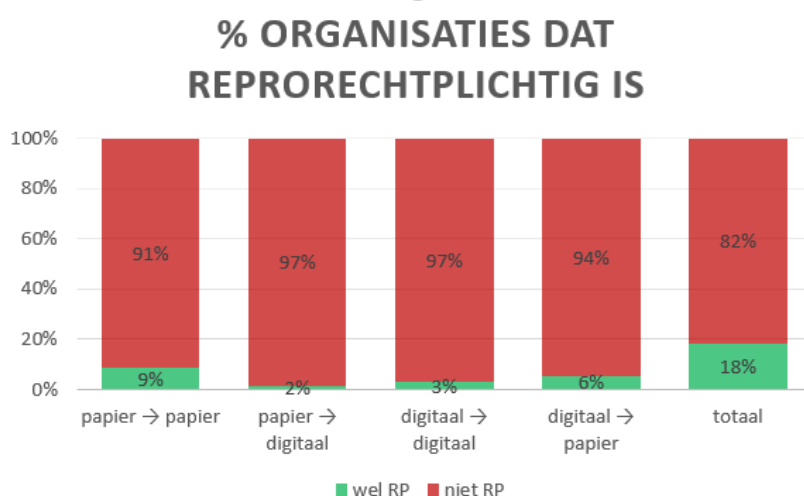
Onderverdeling naar soort kopie

	Aantallen	%
Papier → papier	20.097	0,11%
Papier → digitaal	3.617	0,02%
Digitaal → digitaal	12.097	0,03%
Digitaal → papier	13.163	0,01%
Totaal reprorechtelijk	48.974	

De in tabel 3.2.2 berekende percentages zijn gebaseerd op het totaal aantal *kopieën*. Deze uitsplitsing kunnen we ook maken op basis van het totaal aantal (n=116) *organisaties*, waarbij de eenheid dus een organisatie is: het grootste deel van de onderzochte organisaties (82%) hoeft überhaupt geen reprorecht te betalen:

Grafiek 3.2.3

Percentage van de organisaties dat reprorechtelijk is.

3.3 Facturering versus verbruik

In het vorige hoofdstuk bleek dat een gemiddelde organisatie die opdracht tot een onderzoek gaf zo'n 1.500.000 kopieën (papier en digitaal) op jaarbasis maakt. Daarvan is gemiddeld 0,03% reproductieplichtig, hetgeen neerkomt op rond de 450 kopieën (wat een bedrag van rond de € 20 impliceert). Gemiddeld blijkt men echter voor zo'n € 2.400 te worden gefactureerd, waarvoor 126 keer zoveel reproductieplichtige kopieën mogen worden gemaakt. De precieze cijfers staan in onderstaande tabel:

Tabel 3.3.1

Confrontatie met gefactureerde bedrag en berekende bedrag

	Aantallen	Bedragen
Gemiddelde facturering		€ 2.397,72
Komt gemiddeld neer op door SR in rekening gebracht aantal RR-kopieën (delen door 0,045)	53.283	
Gemiddeld aantal kopieën volgens onderzoek vastgesteld	422	
Gemiddelde factuur zou volgens onderzoek moeten zijn (422*0,045)		€ 18,99
Factuur is gemiddeld te hoog		€ 2378,73
Factor te hoog	126 keer te hoog	

Omgerekend zou de factuur dus 0,8%² van de werkelijke factuur mogen zijn.

²0,8% = 18,99/2.397,72

4

HOOFDSTUK

De analyse voor I&O Research

4. De analyse voor I&O Research

4.1 Achtergrond

In totaal zijn er 12 onderzoeken van I&O Research in deze analyse opgenomen, vanaf 2004 tot 2017. Een belangrijk verschil met de onderzoeken van Eerlijk Auteursrecht is dat in de eerste negen onderzoeken alleen de papieren kopieën zijn geregistreerd (zoals eerder vermeld begon I&O Research al in 2004 met dit soort onderzoek). Vanaf 2012 zijn ook digitale kopieën geïnccludeerd. Dit heeft vanzelfsprekend invloed op het totaal berekende aantal kopieën.

De verdeling van de 12 onderzoeken over bedrijfstakken is als volgt:

Tabel 4.1.1

Verdeling naar bedrijfstak

Bedrijfstak	Aantal
Gezondheidszorg	2
Transport Logistiek	2
Bouw	1
Drukkerij	1
Elektrotechniek	4
Ingenieursbureau	1
Overheid	1

Bij I&O Research had de kleinste organisatie 55 fte, het grootste 1.659 fte. Ook bij I&O Research was het argument voor de kleinere organisaties dat de factuur in het algemeen om een tamelijk laag (absoluut) bedrag ging en niet in verhouding stond tot de kosten van het uitvoeren van een onderzoek.

Tabel 4.1.2

Verdeling naar grootteklasse

Grootteklasse	Aantal
<100	3
100-200	4
200-300	1
300-400	0
400-500	0
500-750	2
750-1000	1
1000-2500	1
>2500	0
onbekend	0

In totaal gaat het om organisaties waar 4.633 fte werkzaam zijn. In totaal hebben 479 medewerkers een invulformulier gedurende een week bijgehouden. Het bruto aantal, dus inclusief de non-respons, is niet bekend.

4.2 De aantallen kopieën

Per organisatie is het jaarlijks aantal kopieën herleid door de steekproef voor het werkelijk aantal medewerkers te corrigeren en met het aantal werkbare weken te vermenigvuldigen. Voor de 12 organisaties komen we tot een kopieervolume van 12.250.000 hetgeen een gemiddelde betekent van zo'n 1.000.000 kopieën per jaar. Van de totale jaarproductie zijn ca. 60.000 kopieën reprorechtelijk (0,50%). De spreiding was ook hier klein. Er was een echte uitschieter van 3,1%, een van 1,75% en de overige organisaties hadden allemaal een aandeel reprorechtige kopieën van onder de 0,65%.

De berekende niet-afgeronde aantallen staan in de volgende tabel.

Tabel 4.2.1

Jaarproductie naar reprorechtelijkheid

	Aantallen	%
Jaarproductie kopieën	12.238.595	100,00%
Waarvan reprorechtelijk	61.786	0,50%
Waarvan niet-reprorechtelijk	1.2176.809	99,50%

5

HOOFDSTUK

Slotanalyse

5. Slotanalyse

5.1 Overeenkomsten en verschillen onderzoeken Eerlijk Auteursrecht en I&O Research

We hebben gezien dat de principieel gehanteerde methode van Eerlijk Auteursrecht en I&O Research dezelfde is:

- Bijhouden van alle gemaakte kopieën of waarvoor opdracht werd gegeven door middel van een speciaal ingericht invulformulier, dat dagelijks gedurende een week werd bijgehouden.
- Basis is een willekeurige week in het jaar, niet zijnde een week waarin feestdagen vallen of in vakantieperiodes.
- Het betreft veelal een steekproef van de binnendienst.

Dat het aantal onderzoeken van Eerlijk Auteursrecht en I&O Research verschillen maakt methodologisch niet uit: het totaal van invullers (de totale steekproef dus) is in beide gevallen groot. Zowel Eerlijk Auteursrecht als I&O Research hebben een gevarieerd aanbod van organisaties onderzocht, waarbij organisaties tussen de 42 en de 12.893 fte onderzocht zijn.

Op een aantal punten verschilde de methodiek:

- De codering naar wel- of niet-reprorechtelijk is door Eerlijk Auteursrecht 'strenger' uitgevoerd, dan door I&O Research. De achtergrond hierbij is dat de onderzoekers van Eerlijk Auteursrecht zich gedurende ruim acht jaar gespecialiseerd hebben in het auteursrecht en daardoor zeer goed thuis zijn op het gebied van wat wel en wat niet binnen de licentievoorwaarden van Stichting Reprorecht valt.
- Eerlijk Auteursrecht heeft vanaf het begin onderscheid gemaakt naar papieren en digitale kopieën, terwijl I&O Research in het begin digitale kopieën buiten beschouwing liet. Een verklaring hiervoor is dat I&O Research met dit soort onderzoek in 2004 startte, terwijl Eerlijk Auteursrecht in 2015 begon. In de tussentijd heeft een grote verschuiving naar digitaal plaatsgevonden. Het buiten beschouwing laten van digitale kopieën leidt met zekerheid tot gemiddeld lagere totaalvolumes en een hoger reprorechtelijk percentage.

5.2 De resultaten van beide bureaus samengenomen

We hebben gezien dat de aanpak van Eerlijk Auteursrecht en I&O Research op hoofdlijnen vergelijkbaar is en dat er ook wel wat verschillen zijn in de aanpak van de onderzoeken. Tot nu toe zijn de resultaten van de reeks onderzoeken van Eerlijk Auteursrecht en I&O Research van elkaar gescheiden, toch willen we afsluiten met een gezamenlijk eindcijfer van de reprorechtelijke kopieën voor de hele meta-analyse.

Samen zijn door Eerlijk Auteursrecht en I&O Research 128 (116+12) onderzoeken uitgevoerd. Deze waren als volgt over de bedrijfstakken verdeeld:

5.2.1

Verdeling onderzoeken Eerlijk Auteursrecht en I&O Research over bedrijfstakken

Bedrijfstak	Aantal	%
Industrie	38	30%
Gezondheidszorg	20	16%
Transport Logistiek	17	13%
Detail/groothandel	14	11%
Sociale werkplaats	9	7%
Zakelijke dienstverlening	8	6%
Bouw	4	3%
Drukkerij	3	2%
Elektrotechniek	6	5%
Horeca	2	2%
Facilitair dienstverlener	2	2%
Ingenieursbureau	3	2%
Verzekeringsmaatschappij	1	1%
Overheid	1	1%
	128	100%

De verdeling naar grootteklasse staat hieronder:

5.2.2

Verdeling onderzoeken Eerlijk Auteursrecht en I&O Research over grootteklasse:

Grootteklasse	Aantal	%
<100	5	4%
100-200	23	18%
200-300	18	14%
300-400	22	17%
400-500	13	10%
500-750	17	13%
750-1000	13	10%
1000-2500	11	9%
>2500	4	3%
onbekend	2	2%
	128	100%

Bij Eerlijk Auteursrecht blijkt gemiddeld 0,03% van de kopieën reprorechtelijk; bij I&O Research is dat 0,50%. Uitgaande van 116 onderzoeken die uitgevoerd zijn door Eerlijk Auteursrecht en van 12 onderzoeken van I&O bedraagt het gewogen gemiddelde aan reprorechtelijke kopieën dan 0,06% van het totaalvolume. Tabel 5.2.3 geeft daar inzicht in:

Tabel 5.2.3

Uitkomsten Eerlijk Auteursrecht en I&O Research vergeleken:

	Eerlijk Auteursrecht	I&O Research	Totaal
Totale steekproef (invullers)	2.477	479	2.956
Gemiddeld aantal kopieën per organisatie	1.525.000	1.015.000	1.482.000
Jaarproductie	177.460.000	12.238.000	189.698.000
Waarvan reprorechtelijk	48974	61786	110.760
Jaarproductie kopieën	100,00%	100,00%	100,00%
Waarvan reprorechtelijk	0,03%	0,50%	0,06%
Waarvan niet-reprorechtelijk	99,97%	99,50%	99,94%

Twee zaken vallen op:

- Het gemiddeld aantal kopieën per organisatie is bij I&O Research lager dan het aantal van Eerlijk Auteursrecht. Dit wordt bijna volledig verklaard uit het feit dat Eerlijk Auteursrecht vanaf het begin digitale kopieën heeft meegenomen en I&O Research niet.
- In beide gevallen is het aandeel van reproductieve kopieën heel erg laag: 0,03% (Eerlijk Auteursrecht) om 0,50% (I&O Research). Het onderlinge verschil komt door de striktere codering door Eerlijk Auteursrecht (wel- of niet-reproductieplichtig), maar ook omdat digitale kopieën veel minder vaak reproductieplichtig zijn (zie tabel 3.2.2) en deze zijn bij I&O Research voor een groot deel niet geregistreerd.

Het absolute verschil (0,03% resp. 0,50%) tussen de resultaten van Eerlijk Auteursrecht en I&O Research is bijzonder klein, maar omdat het beide getallen betreft onder de 1% zijn de relatieve verschillen nog best groot (factor 17). Dit relatieve verschil valt op zijn beurt weg tegen de uitkomst dat de factuur van Stichting Reprorecht gemiddeld genomen 126 keer te hoog is (bij 0,03% reproductieplichtigheid); zelfs als we uitgaan van de hogere waarde uit de I&O Research-onderzoeken (0,50%) dan is de factuur nog altijd gemiddeld 7,6 keer te hoog. Bij de gemiddelde waarde voor de hele meta-analyse van 0,06% is de gemiddelde factuur van Stichting Reprorecht ruim 60 keer te hoog.

De conclusie is daarom dat Stichting Reprorecht structureel te hoge facturen verstuurt. Organisaties kopiëren niet of nauwelijks uit een boek, krant of tijdschrift op een manier die past binnen de licentievoorwaarden van Stichting Reprorecht. Zonder uitzondering (ook met de uitschieters meegenomen) hebben de organisaties die zijn onderzocht, aanzienlijk te veel betaald.